

**НАСТОЯЩИ И БЪДЕЩИ ПАРАМЕТРИ НА БАЗАТА ДАННИ
“ПОЧЕТНИ ЧЛЕНОВЕ, АКАДЕМИЦИ (ДЕЙСТВИТЕЛНИ ЧЛЕНОВЕ)
И ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТИ (ДОПИСНИ ЧЛЕНОВЕ)
НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ (1869—2007 г.)”
Емилия Момчилова, E-mail: emimom@cl.bas.bg**

Базата данни “Почетни членове, академици (действителни членове) и член-кореспонденти (дописни членове) на Българската академия на науките (1869—2007 г.)” е посветена на българските членове на Академията и представлява първа част от цялостния проект на Централната библиотека на БАН — “Членове на Българската академия на науките 1869 — г.” с отворен хронологически обхват, който непрекъснато ще се актуализира и разширява. Това неминуемо ще доведе до промени в нейните параметри, както по отношение на хронологическите граници на представяне, така и относно нейното съдържание. Втората част от проекта ще представи чуждестранните членове на БАН. По случай Професионалния празник на библиотекарите в България (11 май) и Деня на отворените врати на Централната библиотека на БАН (15 май) базата данни бе предста-

вена за първи път пред библиотечната общественост на тържественото събрание в Големия салон на Академията. Базата данни “Почетни членове, академици (действителни членове) и член-кореспонденти (дописни членове) на БАН (1869—2007 г.)” е представителна визитка на българската наука и българските учени, дадени в абсолютна пълнота. Включени са общо 589 личности, членове на Академията, от които 14 са представителки на нежния пол.

Членовете на Българската академия на науките, общност от ярки личности, с градивна научна и разностранна общественополезна дейност в миналото и днес — видни учени, просветни и културни дейци, общественици, държавници, предизвикват у нас чувство на уважение и национална гордост. Тяхната основополагаща дейност трудно може да се обхване в една малка статия. Когато характеризираме изявата им, ние използваме думите “основател”, “родоначалник”, “основоположник”, “създател”, “патриарх”, думи, с които искаме да подчертаем тяхната градивна роля на първостроители на науката, културата, на обществените институции, на държавата. Не е случаен фактът, че двадесет и двама от членовете на БАН са били министър-председатели и председатели на Народното събрание на България през 130-годишния период на новата българска история (1879—2007 г.). Петима от тях са били регенти на България. Известен е фактът, че първото българско правителство, с министър-председател Тодор Бурмов (редовен член на Българското книжовно дружество), назначено с Указ на княз Александър I Батенберг през 1879 г., се състои от шестима министри, от които петима са членове на БКД (с изключение на военния министър ген. Паренсов). Сред членовете на БАН е и първият патриарх в новата и най-новата българска история — Кирил. Тук са и първият ректор на Висшето училище (днес Софийски университет “Св. Климент Охридски”) Александър Теодоров-Балан (автор на първата история на българската литература до края на 19 в., един от създателите на съвременната българска библиография. Неговият капитален труд “Български книгопис за 100 години” обхваща цялата българска печатна продукция от 1806 до 1905 г.). Тук, в тази ярка общност са и първите преподаватели в Софийския университет. И ако представяме по азбучен ред членовете на БАН, трябва да споменем, че тук, отново сред родоначалниците, са и основателят на първия български вестник “Български орел” Иван Богоров, Александър Божинов — основоположникът на съвременната българска карикатура, Георги Бончев — основоположник на българската петрография и минералогия, Еким Бончев — дал първата синтеза за геоложкия строеж на българските земи, Нешо Бончев — основоположник на литературната критика у нас, Иван Буреш — основоположник на българската фаунистическа наука, Иван Басанович — един от създателите и първи президент на съвременна Литва, Райна Георгиева — известен генетик, първата жена академик на БАН и в България, Христо Данов — родоначалник на организираното българско книгоиздаване, Васил Друмев — един от основателите на Българското книжовно дружество, поставил началото на новата българска белетристика, Георги Кирков — първи директор (главен библиотекар) на Публичната библиотека (днес Народна библиотека “Св. Св. Кирил и Методий”), първият библиотекар на Университетската библиотека — Любомир Милетич (един от строителите на българския книжовен език, който впоследствие на два пъти е избран за ректор на Университета), Стоян Аргиров, директор на Университетската библиотека в продължение на повече от тридесет години (1903—1936), Владимир Марков — основоположник на медицинската и на промишлената микробиология в България, Георги Миркович — първият лекар-хомеопат в България и прочие. В по-ново време не можем да отменим Георги Наджакков, автор на първото регистрирано българско научно откритие — “Фотоелектретното състояние на веществото” (1937), за да стигнем и до първото българско участие в международните космически изследвания. Реализирано преди тридесет и пет години с апаратурата “П 1” за измерване на параметрите на космическата плазма на борда на спътника “Интеркосмос 8”, създадена от акад. Димитър Мишев и колектив, това участие извоюва на малка България осемнадесето място в ранг-листата на ООН като космическа страна (1972). Стотици са примерите и за световнопризнати научни приноси на членовете на БАН в миналото и днес в областта на химията, физиката, биологията, хуманитаристиката и прочие. Но много дълъг би станал списъкът, представящ тези бележити българи — до днешна дата 589 личности. Наш синовен дълг е да ги помним и почитаме, защото, както казва дядо Славейков, “в почитанието на едно честито минало лежи семето за едно по-честито бъдуще”.

Информацията в базата данни “Почетни членове, академици (действителни членове) и член-кореспонденти (дописни членове) на БАН (1869—2007)” включва трите имена на личностите, месторождението, датите на раждането и смъртта (ако са починали), научната област, в която работят, държавническата и обществено-политическата им ангажираност, дарителската им дейност, псевдонимите, които някои от тях са използвали, годините на избирането им за членове на БАН. Описани са по името, с което са известни. Всички членове са представени с портретните им снимки, с изключение на седем, родени в началото на 19 в., а някои от тях и с неустановени дати на раждането и смъртта, както и на родното им място. Това са: Георги Бояджиев, Васил Икономов, Михаил Казанакли, Димитър Начов, Димо Петрович, Никола Селвили и Константин Станишев. Снимките на членовете са сканирани и художествено обработени от инж. Мария Ефремова, уебмастер на Централната библиотека на БАН. Тя положи много труд и умения, които дадоха добър резултат.

Наименованията на членовете на БАН са се променяли през съответните периоди от нейната история. В базата-данни те се основават на действащите академични устави. На наименованието “академик”, въведено с Устава на БАН от 1947 г., съответстват наименованията: “действителен член” (за периода 1869—1884; 1898—1940; 1999 — понастоящем) и “редовен член” (за периода 1884—1898; 1940—1947), а на наименованието “член-кореспондент” — наименованието “дописен член” (за периода 1869—1940; 1999 — понастоящем) и “извънреден член” (за периода 1940—1947).

В най-скоро време базата данни “Почетни членове, академици (действителни членове) и член-кореспонденти (дописни членове) на БАН (1869—2007 г.)”, в настоящите параметри, ще бъде публикувана и в Уеб страницата на Българската академия на науките (<http://www.bas.bg>). Тук тя ще има информационни и представителни функции и текущо ще се актуализира. В електронния каталог на Централната библиотека на БАН, базиращ се на библиотечно-информационната система ALEPH500, Version 16 (<http://www.cl.bas.bg>), представената информация също ще подлежи на актуализация, но ще се обогатява и развива и по отношение на параметрите на представяне. Това ще позволи създаването на внушителен информационен масив, съдържащ богати биографични данни, представящ и публикациите на членовете на БАН.

Централната библиотека на БАН, най-старата научна библиотека в България, както и Академията, най-старата институция в новата българска държава, са в навечерието на своя сто тридесет и осми рожден ден. Това определя Централната библиотека на БАН, в която имаме честта да работим, и като най-старата държавна съкровищница на българската духовност. Тя е библиотека с национално значение, която днес, умело съчетавайки класическите и най-модерните библиотечни практики, ръководи и координира дейността на 49-те специални библиотеки от академичната библиотечна мрежа, библиотека, която понастоящем е национален технологичен лидер в библиотечно-информационната среда. Стилното и съдържателно лого на Централната библиотека на БАН, чийто автор е графичният дизайнер Марио Стайков, със своята символика е синтезиран израз на нейната настояща и бъдеща стратегия. Логото включва два основни компонента — отворената книга, символ на полета на човешката мисъл, и информационната мрежа, която трябва да разбираме в три аспекта — академичната библиотечна мрежа, националната библиотечна мрежа и глобалната информационна мрежа. Всичко това ще позволи на Централната библиотека на БАН да изпълнява по-успешно своята основна мисия — информационното осигуряване на българската наука, както и нейното информационно представяне.